

נחל אליהו

פרשת
כי תשא

משיעורי הרב אליהו דיסקין שליט"א

הטעם שמושה שבר את הלוחות רק אחרי שקרב אל המחנה

כל ישראל? אומר רש"י: שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (לעיל ט, יז): ואשברם לעיניכם. השבח הכי גדול על משה רבינו, שבו התורה מסיימת, זה לא רק שהוא קיבל את התורה, אלא ששיבר את הלוחות לעיני כל ישראל. ומפני שבלי זה לא היה תקנה לעם ישראל.

מעלת השמחה במצוה וכנגדה בעבירה

דרך שלישית, על פי דברי הספורנו, דברי אלוקים חיים: וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה - כשראה שהיו שמחים בקלקול שעשו, כענין (ירמיה יא, טו): כי רעתכי אז תעלוזי, ובזה התקצף ונואש שיוכל לתקון המעוות באופן שיחזרו לתמותם, ויהיו ראויים לאותן הלוחות.

כל זמן שמושה רבינו לא ראה שיש מחולות, אפילו שהוא כבר ידע שהם חטאו בעגל, יש עוד תיקון לתקן את עם ישראל עם הלוחות האלו. אבל בשעה שהוא ראה שלא רק שחטאו, אלא "כי רעתכי אז תעלוזי", הם שמחים וחוגגים עם החטא, הוא הבין שאין להם תיקון, רק בשבירת הלוחות. ולפי דבריו מבואר למה הוא לא שבר את הלוחות כשהקב"ה אמר לו, הקב"ה לא סיפר לו שיש מחולות, הקב"ה רק אמר לו לך רד כי שחת עמך, וזה התורה מדגישה: ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות, הוא ראה שהם שמחים עם החטא, אז ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר.

זהו יסוד גדול רבותי, כשאדם חוטא יש עוד סיכוי שהוא יחזור בתשובה, אבל אם הוא עושה חגיגה, הוא עושה שמחה מהחטא, אז הסכנה היא הכי גדולה, ועל כך משה רבינו אמר שאין עצה, חוץ מהניתוח הגדול של שבירת הלוחות.

ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידיו את

הלוחות וישבר אותם תחת ההר (לב, יט).

יש פה קושיה חזקה, למה משה רבינו לא שבר את הלוחות עד שהוא ראה את העגל, הרי עוד לפני שהוא ירד מהר סיני, הוא כבר ידע שיש עגל, הקב"ה אמר לו את הכל, הקב"ה אמר למשה: לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים, ולמה הוא היה צריך לראות בשביל לשבור את הלוחות?

ואפשר לבאר בזה בשלושה דרכים: דרך אחת, שאפילו שהקב"ה אמר למשה מה שכלל ישראל עשו, וזו ידיעה ברורה ואמיתית, עדיין אדם יותר מתפעל מדבר שהוא רואה בעיניים. בן אדם ששומע שהיה פיגוע, ושומע את כל התיאורים רחמנא ליצלן, הוא לא מקבל הלם כמו מי שנמצא בפיגוע ורואה את הכל בעיניו. אפילו שכן אדם שומע ויודע שלא שיקרו לו, הוא יודע שהכל אמת, כשרואים את זה בעיניים זה מזעזע הרבה יותר. ולכן, בחטא העגל שזה הפיגוע הכי נורא שהיה, ומשה שמע מהקב"ה שהיה פיגוע, כשהוא נכנס לזירה וראה את זה בעיניו הוא הזדעזע יותר, ואז הוא שבר את הלוחות.

דרך שניה, שהיה למשה ענין לשבור את הלוחות לעיני בני ישראל, כדי לזעזע אותם. וכך משה רבינו הדגיש בפרשת עקב (דברים ט, יז): ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם, היה לו ענין לשוברם דוקא לעיניהם, כדי לזעזע אותם שיחזרו בתשובה. וזה באמת עזר וכלל ישראל התעוררו.

וכשהתורה מדגישה את שבחו של משה רבינו בסיום התורה, התורה אומרת: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים, לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל. מה זה לעיני

וכך כותב הרמב"ם בסוף הלכות סוכה ולולב: השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר (דברים כח, מז): תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב - כל התשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה בפרשת כי תבוא, על מה הם באים? תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב! והשמחה עבודה גדולה היא, כמו שכותב הרמב"ם.

אמר פעם אחד מגדולי ישראל, באחד מספרי החסידות: למה כל כך חשוב לעשות סעודת מצוה, עד שחז"ל הפליגו כל כך בענין של סעודת מצוה.

מפני שבכל מצוה שיהודי עושה, מיד השטן - היצר הרע מנסה למצוא עבירה מקבילה, עבירה שהוא עשה כנגד המצוה הזאת, ולטעון בשמים נכון הוא עשה את המצוה אבל כנגד זה יש לו עבירה.

ובדבר אחד ויחיד השטן לא יכול למצוא משהו נגד זה, אדם שעושה שמחה של מצוה, הוא עושה ברית מילה - עושה שמחה, עושה סיום מסכת שמחה, לבר מצוה - הבן הגיע למצוות שמחה של מצוה. וכנגד זה מה יבוא השטן ויגיד? יש לו שמחה של עבירה, אתם ראיתם פעם מישהו שעושה עבירה ואחר כך עושה על זה מסיבה, חגיגה? מי שעושה כך הוא לא שפו! ולכן יש מעלה גדולה בשמחה של מצוה.

ויש חילוק עצום, בין אדם שחוטא אבל הוא מרגיש מרמור, הוא עושה את זה בצער, וליבו נוקפו, שאז המלאכי חבלה שנבראים מהחטא הם נכים, לבין מי שעושה את החטא בשמחה, שאז המלאכי חבלה שנבראים מהחטא הם נורא ואיום!!

ועד כדי כך, אומר רבינו יונה בשערי תשובה דבר נורא. חז"ל הקדושים אומרים, שהמלבין פני חבריו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. שואל רבינו יונה: הרי רוצח יש לו גהינום נורא, אני לא מקנה בגהינום שלו, אבל בסוף הוא יגיע לעולם הבא, ומלבין פני חבריו ברבים הרי זה מקסימום אביזרייהו דרציחה, ומדוע אין לו חלק לעולם הבא, זה יותר חמור מרוצח?

אומר רבינו יונה דבר נורא: רוצח, כל החיים הוא הולך עם יסורי נפש, יסורי מצפון. אבל מלבין פני חבריו ברבים, אין לו יסורי מצפון, הוא מרגיש בעצמו מה כבר עשיתי לו, סך הכל עשיתי עליו איזה כתבה, הוא לא יכול לצאת ברחוב, השפלתי אותו, ואין לו יסורי מצפון. ולכן, אפילו שרוצח זה הרבה יותר חמור, אבל יש לו יסורי נפש, ולכן הוא יגיע בסוף לעולם הבא. ולעומתו, מלבין פני חבריו ברבים, אפילו שזה יותר קל, אבל זה עבירה בלי יסורי נפש, ואין לו חלק לעולם הבא.

ומדה טובה מרובה, ואם כל כך חמור המחולות של העבירה, כמה חשוב וחביב לפני הקב"ה שמחה של מצוה. הזכרנו כמה פעמים מה שכתוב באורחות צדיקים, שמצוה שעושים בשמחה, שווה אלף פעמים לאותה מצוה כשנעשית בלי שמחה.

